

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 14.9.2012
COM(2012) 497 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**ELis tehtava rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö parandamine ja
keskendamine: strateegiline lähenemisviis**

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2012) 258 final}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

ELis tehtava rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö parandamine ja keskendamine: strateegiline lähenemisviis

(EMPs kohaldatav tekst)

1. MUUTUV MAAILM

Euroopa Liit on teaduse ja innovatsiooni valdkonnas juhtrollis – kuigi siin elab vaid 7 % maailma rahvastikust, moodustavad siinsed teaduskulud 24 % maailma teaduskuludest ning siin avaldatakse 32 % mõjukatest väljaannetest ja tehakse 32 % patenditaotlustest¹.

Viimasel aastakümnel on see pilt aga kiirelt muutunud. Maailma teadustöös ja innovatsioonis olid veel hiljaaegu valdaval kohal Euroopa Liit, Ameerika Ühendriigid ja Jaapan. Kuid sedamööda, kuidas tärkava turumajandusega riigid täiustavad oma teadus- ja innovatsioonisüsteeme, võtab maad multipolaarne süsteem, kus kasvab selliste riikide nagu Brasiilia, Hiina, India ja Lõuna-Korea mõju. Brasiilia, Venemaa, India, Hiina, Lõuna-Aafrika osa üleilmsetes teadus- ja arendustegevuse kuludes kahekordistus aastatel 2000–2009. Lisaks on see selgelt Euroopa Liidu huvides, et tema naaberriikides suureneks teadus- ja innovatsioonisuutlikkus.

Teadus- ja innovatsioonitegevus muutub järjest rahvusvahelisemaks, mida toetab kiirelt arenev info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Suureneb teadlaste liikuvus ja selliste teadusväljaannete arv, millel on eri riikidest pärit kaasautorid. Teadusorganisatsioonid avavad kontoreid välismaal ja ettevõtjad investeerivad kodumaalt väljapoole, eelkõige tärkava turumajandusega riikidesse.

Teadustöö ja innovatsiooni oluliseks tõukejõuks on üleilmsed probleemid. Meie planeedi ressursid ei ole lõputud, mistõttu tuleb nendega säästvalt ümber käia, kliimamuutused ja nakkushaigused ei tunne riigipiire ning kogu maailm tuleb kindlustada toiduga. Euroopa Liit peab tugevdama dialooge rahvusvaheliste partneritega, et suurendada nimetatud probleemide lahendamiseks vajalikku kriitilist massi.

Kuna üha rohkem teadus- ja innovatsioonitööd tehakse kolmandates riikides,² on liidul vaja juurdepääsu neile teadmistele. Maailmaareenil esirinnas püsimiseks peab liit tutvustama ennast kui atraktiivset kohta teadus- ja innovatsioonitöö tegemiseks ning püsima edukalt üleilmses konkurentsisis talentide pärast, kaitstes aga samal ajal oma majandushuve, nt intellektuaalomandit.

Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu jõustumisega muutus institutsiooniline raamistik, mille toel võtab liit rahvusvahelisel areenil meetmeid. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning komisjoni asepresident tagab liidu välistegevuse järjepidevuse. Kõrget esindajat abistab Euroopa välisteenistus. Kuna teadusuuringud kuuluvad jagatud pädevusse, tagavad liit ja liikmesriigid oma tegevuse koordineerimise, et riikide ja liidu poliitikameetmed oleksid vastastikku kooskõlas.

¹ Lähem teave on käesolevale dokumendile lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

² Kui ei ole märgitud teisiti, tähendab kolmas riik käesolevas teatises riiki, kes ei ole ei liikmesriik ega ole seotud teadusuuringute raamprogrammidega.

Võttes arvesse seda muutuvat olukorda, juhtalgatuse „Innovatiivne liit” raames võetud kohustusi,³ Euroopa teadusruumi raamistikku⁴ ning seitsmenda raamprogrammi vahehindamise tulemusel tehtud soovitusi,⁵ paneb komisjon ette strateegilise lähenemisviisi ELis tehtava rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö parandamiseks ja keskendamiseks, mille eesmärk on eelkõige valmistada programmi Horisont 2020⁶ rakendamiseks.

2. OLUKORRA ÜLEVAADE

Euroopa on juba pikka aega toetanud piiriülest teaduskoostööd. Näiteks loodi 1954. aastal Euroopa Tuumauuringute Organisatsioon (CERN) – teadusuuringute tippkeskus ja maailma suurim osakestefüüsika labor, kus tegutsevad parimad teadlased.

Alates 1986. aastast on koostöö kolmandate riikidega üks aluslepingutes selgesõnaliselt kindlaks määratud liidu teaduspoliitika oluline ülesanne. Rahvusvahelist koostööd on arendatud Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euratomi asutamislepingu raames. Raamprogrammid on kolmandatele riikidele osalemiseks järk-järgult avatud ja nii on seitsmenda raamprogrammi (sh Euratomi seitsmenda raamprogrammi) läbiv põhimõtte toetada rahvusvahelist koostööd. Ka Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) on avatud koostööle kolmandate riikidega. Nii pärinebki 6 % seitsmenda raamprogrammi osalejatest kolmandatest riikidest.

Rahvusvahelise koostöö haarde laiendamisel on tehtud edusamme. Tuua võib järgmised näited:

- *Euroopa ja arenguriikide kliiniliste uuringute partnerlusprogrammis* (EDCTP) osalevad 14 liikmesriiki, Šveits, Norra ning Sahara-taguse Aafrika riigid eesmärgiga võidelda HIV/AIDSi, tuberkuloosi ja malaaria vastu;
- Euratom, Hiina, India, Jaapan, Venemaa, Lõuna-korea ja Ameerika Ühendriigid osalevad *rahvusvahelise katsetermotuumareaktori (ITER)* projektis (mida toetab Euratomi ja Jaapani vaheline laiema lähenemisviisi leping), mille eesmärk on näidata, et termotuumasüntees on tulevikus täiesti arvestatav energiaallikas;
- *Marie Curie nimelistel meetmetel* on lai rahvusvaheline mõõde – neis osalevad 80 riigi esindajad;
- komisjoni *Teadusuuringute Ühiskeskus* teeb rahvusvaheliste partneritega koostööd paljudes valdkondades;
- üleeuroopalise teadusvõrgustiku *GÉANT* kaudu loodud ühendust maailma teadus- ja haridusvõrkudega rahastab suures osas Euroopa Liit (osaliselt arengukoostöö rahastamisvahenditest);
- Euroopa Liit ja veel 13 riiki toetavad teadusprogrammi *Human Frontier Science Programme*, et rahastada rahvusvahelist koostööd alusuuringute vallas.

Kuigi need edusammud on teretulnud, puudub paljudel juhtudel kriitiline mass ja arengu tõukestrateegia ei ole alati selge. Sellele järeldusele jõuti ka seitsmenda raamprogrammi vahehindamise aruandes, mille kohaselt tuleb *tugevdada rahvusvahelist koostööd*, mille keskmes on *arendada võrdsetele alustele rajatud suhteid Euroopa-väliste partneritega ning osaleda nendega ühiselt suurt vastastikust huvi pakkuvates programmides ja tegevustes*.

³ KOM(2010) 546.

⁴ COM(2012) 392.

⁵ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7

⁶ KOM(2011) 809.

Samas aruandes soovitati, et rahvusvahelist teadus- ja innovatsioonikoostööd käsitlevat Euroopa Liidu poliitikat tuleks *arendada ühtselt ja strateegiliselt*.

3. RAHVUSVAHELISE KOOSTÖÖ EESMÄRGID

Rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostööga toetatakse järgmiste eesmärkide saavutamist Euroopa 2020. aasta strateegia⁷ kohaste liidu laiemate poliitikameetmete raames:

- (a) **suurendada liidu tipptaset ja atraktiivsust teadusuuringute ja innovatsiooni vallas ning liidu majanduslikku ja tööstuslikku konkurentsivõimet**, luues kõigile kasulikke olukordi, tehes vastastikuse kasulikkuse põhimõttele tuginevat koostööd, kasutades väliseid teabeallikaid, tuues liitu talente ja investeringuid, hõlbustades juurdepääsu uutele ja tärkavatele turgudele ning leppides kokku teadustöö tegemise ja tulemuste kasutamise ühised tavad;
- (b) **lahendada üleilmseid ühiskonnaprobleeme** tõhusate lahenduste kiirema leidmise ja kasutuselevõtu ning teadustaristu kasutamise optimeerimise kaudu; ning
- (c) **toetada liidu välispoliitikat**, viies tegevuse suurde kooskõlla laienemis-, naabrus-, kaubandus- ning ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, samuti humanitaarabi- ja arengupoliitikaga ning muutes teadustöö ja innovatsiooni välispoliitiliste meetmete laiahaardelise paketi lahutamatuks osaks.

Nn **teadusdiplomaatias** kasutatakse rahvusvahelist teadus- ja innovatsioonikoostööd soovitusliku vahendina ja mehhanismina, mis aitab parandada suhteid oluliste riikide ja piirkondadega. Head rahvusvahelised suhted võivad omakorda soodustada tõhusat teadus- ja innovatsioonikoostööd.

Käesolevas teatises tehakse ettepanek parandada ja keskendada ELis tehtavat rahvusvahelist teadus- ja innovatsioonikoostööd ning kasutada selleks kahetist lähenemisviisi, mis hõlmab **avatust** ja seda täiendavat **sihtotstarbelist rahvusvahelist koostööd**, milles lähtutakse ühistest huvidest ja vastastikuse kasu saamisest, partnerluspõhimõttest ning optimaalse haarde ja sünergia saavutamisest.

4. RAHVUSVAHELISE TEADUS- JA INNOVATSIOONIKOOSTÖÖ PARANDAMINE JA KESKENDAMINE

4.1. Rahvusvahelise koostöö avatus

Liit teeb ka edaspidi koostööd kogu maailma riikide ja piirkondadega. Nii saavad liidu teadlased ja innovaatorid teha sidusrühmade algatusel koostööd kogu maailma partneritega:

- programm „Horisont 2020” on piiranguteta avatud osalistele kogu maailmast⁸;
- töö Euroopa Teadusnõukogus ja Marie Skłodowska-Curie nimeliste meetmete võtmine toimub täielikult teadlaste algatusel ning osaleda võivad kolmandate riikide teadlased;
- teadustaristuga seotud meetmetes pööratakse erilist tähelepanu rahvusvahelisele koostööle. Teadustaristu e-taristu komponendi oluline osa on rahvusvaheline mõõde, st toetatakse koostööd digitaalsete vahendite kaudu;
- siiski ei ole kõigil kolmandatest riikidest pärit osalistel õigust automaatselt toetust saada⁹. Loetelu riikidest, kelle teadlastel on õigus automaatselt toetust saada, on

⁷ KOM(2010) 2020.

⁸ KOM(2011) 810 artikli 6 lõige 1.

piiratud sellega, et lisaks praegustele üksnes kogurahvatulul põhinevatele valikukriteeriumidele kasutatakse kogu SKP-I põhinevat kriteeriumi, millega välistatakse teatava künnise ületanud riigid. Nii võetakse arvesse asjaolu, et teatavates riikides on olemas liiduga vastastikuse koostöö tegemiseks vajalik kriitiline mass. Nagu tööstusriikide puhul, on ka sellistest riikidest pärit osalistel võimalik saada toetust vaid erandjuhtudel;

- automaatse rahastamise piiramist tasakaalustavad suuremad pingutused selle nimel, et hõlbustada osaliste toetamist nende oma riikide kanalite kaudu;
- liit kannustab ka edaspidi vastastikuse juurdepääsu võimaldamist kolmandate riikide programmidele. Programmi „Horisont 2020” eelnõudes võimaldatakse piirata projektikonkursside geograafilist ulatust, näiteks juhul, kui liikmesriikide õigussubjektide osalemise tingimusi kolmanda riigi programmides käsitatakse liidu huve kahjustavana või kui ei suudeta tagada piisavat julgeolekukontrolli¹⁰;
- programmi raames toetatakse kavasid COST ja EUREKA ning soodustatakse seega Euroopa teadlasvõrgustike koostööd kolmandate riikide partneritega.

4.2. Sihtotstarbelised rahvusvahelise koostöö meetmed

Selleks et maksimeerida rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonitöö mõju ning vältida samas kulukat tegevuse killustatust, peab liit võimalikult suure haarde tagamiseks täiendama programmi „Horisont 2020” avatust sihtotstarbeliste meetmetega.

4.2.1. Rahvusvahelise koostöö valdkondade väljaselgitamine

Programmiga „Horisont 2020” keskendatakse teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamine liidus teatavate ühiskonnaprobleemide lahendamisele ning progressi võimaldavale ja tööstustehnoloogiale.

Programmi „Horisont 2020” rakendamiseks mõeldud tööprogrammide (sh Euratomi programm) koostamisel peetakse tingimata oluliseks rahvusvahelist koostööd. Kolmandate riikidega tehtava koostöö valdkonnad määratakse kindlaks süstemaatiliselt ja sidusalt, analüüsides olukorda liidus ja maailmas vastavalt järgmistele kriteeriumidele:

- teadus- ja innovatsioonisutlikkus, sh investeeringud, väljundid (väljaanded, patendid, tsiteeritud materjalid, litsentsid), inimressursid ja taristu;
- olemasolevatele, uutele või tärkavatele turgudele pääsemise võimalused ja sellega seotud ohud ning nende ohtude ja võimaluste mõju liidu konkurentsivõimele;
- panus aastatuhande arengueesmärkide, 2015. aasta järgse arenguraamistiku, ÜRO 2012. aasta säästva arengu konverentsi, G20 eesmärkide ja valdkondlike poliitikameetmete eesmärkide kohaste liidu rahvusvaheliste kohustuste saavutamisse; ning
- rahvusvaheliste partnerite ja vajaduse korral ka liikmesriikide õigus- ja haldusraamistikud koostöö tegemiseks, milles on muu hulgas arvesse võetud ka varasemast koostööst saadud kogemusi.

Esimese kriteeriumi analüüsimiseks on olemas piisavalt objektiivset teavet, kuid ülejäänuid tuleb hinnata ja kaaluda kvalitatiivselt. Käesoleva strateegilise lähenemisviisi oluline osa on koguda teavet süstemaatiliselt, mis eeldab eelkõige uue teadus- ja innovatsiooni vaatlusorgani

---

⁹ KOM(2011) 810 artikkel 9.

¹⁰ KOM(2011) 810 artikli 6 lõiked 2 ja 3 ning artikli 8 lõige 5.

loomist komisjoni poolt. Põhjalikult peetakse nõu sidusrühmadega, sh tööstussektori esindajatega.

Suurem innovatsioonimõõde tähendab seda, et luuakse vajalikud raamtingimused ja võrdsed võimalused, sh kogutakse teavet, vahetatakse poliitika- ja muid kogemusi, selgitatakse välja head tavad, pakutakse teavet ja abi ning luuakse suhteid teadustöö ja innovatsiooni osaliste vahel, et toetada olemasoleva tehnoloogia kohandamist uutele turgudele ja seal kasutuselevõtmist ning mõnel juhul viia läbi ka näidis- ja katseprojekte. Suuremat tähelepanu pööratakse turulähedastele ja muudele innovatsiooniga seotud meetmetele. Siinkohal tuleb leida õige tasakaal kolmandate riikidega koostöös teaduse edasiarendamise ja üleilmsete probleemide lahendamise ning samas liidu ettevõtjate huvide kaitsmise vahel. Selleks tagatakse intellektuaalomandi õiguste õiglane ja võrdne käsitlemine, et vältida liidu oskusteabe kontrollimatut väljavoolu.

Üldisemalt on liidul rahvusvahelises teadustöös ja innovatsioonis tõhusalt osalemiseks tingimata vaja häid innovatsiooniga seotud raamtingimusi. Näiteks on konkreetsete kaubandustöketek kõrvaldamine endiselt nurgakiviks liidu suhetes kolmandate riikidega¹¹.

4.2.2. *Oluliste partnerriikide ja -piirkondadega tehtavat koostööd käsitlevate mitmeaastaste tegevuskavade koostamine*

Strateegilise lähenemisviisi lähtepunktiks on selgitada eespool toodud kriteeriumide põhjal välja valdkonnad, milles võetakse sihtotstarbelisi rahvusvahelise koostöö meetmeid. Partnerriikide ja -piirkondade paindlik rühmadesse jaotamine võimaldab lisafookust (eriti rahastamisvõimaluste kaalumisel), kusjuures arvesse tuleb võtta, et teatav riik võib olenevalt oma tugevatele külgedele teadus- ja innovatsioonivaldkonnas kuuluda kas ühte või mitmesse rühma. Programmi „Horisont 2020” eelnõud hõlmavad järgimisi riikide rühmi:

- **Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riigid, ELiga ühinevad riigid ja Euroopa naabruspoliitika riigid** – raskuspunkt on nende riikide lõimimisel või nende tegevuse kooskõlla viimisel Euroopa teadusruumiga muu hulgas nende võimaliku liitumise kaudu programmiga „Horisont 2020”. Naabruspoliitika riikidega aitab see arendada ühist teadmiste ja innovatsiooniruumi, sh parandada neis riikides teadustöö ja innovatsiooniga seotud pädevust. Koostöö toimub suures kooskõlas laienemis- ja naabruspoliitika vahenditega, nagu rõhutati hiljutisel Euroopa – Vahemere piirkonna uuendatud teadus- ja innovatsioonipartnerlust käsitletud konverentsil. Praegu on ettevalmistamisel nimetatud konverentsi järelmeede;
- **tööstusriigid ja tärkava turumajandusega riigid** – põhieesmärk on suurendada liidu konkurentsivõimet, lahendada üheskoos üleilmseid probleeme ühiste innovatiivsete lahenduste abil ning arendada progressi võimaldavat tehnoloogiat, kasutades uusi teadmusallikaid. Nii saab liidu erasektor ettevõtlusvõimalusi ja juurdepääsu uutele turgudele. Koostööl on ka tugevam innovatsioonimõõde, nt Atlandi-ülese innovatsioonipartnerluse või India-Euroopa teadus- ja innovatsioonipartnerluse raames;
- **arenguriigid** – põhiülesanne on täiendada liidu välispoliitika ja selle teostamise vahendeid eelkõige kahe piirkonna vaheliste partnerluste loomise kaudu, et aidata kõnealustel piirkondadel säästvalt areneda ning lahendada probleemseid küsimusi, nagu keskkonnahoidlik majandus, kliimameetmed, parem põllumajandus, toiduga kindlustatus ja tervis. See hõlmab aastatuhande arengueesmärkide (ja nende võimalike jätkueesmärkide) täitmise toetamist, nõudlusel põhineva teadustöö ja

¹¹ COM(2012) 70.

innovatsiooni tugevdamist arengu saavutamiseks ning ÜRO 2012. aasta säästva arengu konverentsi eesmärkide saavutamist, nt kliimatehnoloogia siirde kaudu.

Võimaluste süstemaatilise väljaselgitamise ja riikide rühmadesse jaotamisega toetatakse **oluliste partnerriikide ja -piirkondadega tehtavat koostööd käsitlevate mitmeaastaste tegevuskavade** koostamist.

5. OTSTARBEKOHASED VAHENDID

5.1. Poliitiline dialoog

Liit on sõlminud teaduse ja tehnika alase koostöö lepingud 20 riigiga Euroopa Liidu toimimise lepingu ja 15 riigiga Euratomi asutamislepingu alusel. Teadus- ja tehnoloogiaküsimused on sageli olulisel kohal ka ulatuslikumates poliitilistes dialoogides, nt partnerlus- ja koostöölepingute ning muude rahvusvaheliste raamlepingute sõlmimisel.

Teaduse ja tehnika alase koostöö lepingud on mitmeaastaste tegevuskavade koostamise ja rakendamise oluliseks vahendiks. Vajaduse korral kujundatakse nende põhjal välja strateegilised pikaajalised partnerlused, mis hõlmavad ka kokkulepet tähtsaimate lahendamist nõudvate ülesannete suhtes. Neis lepingutes tuleks toetada ka intellektuaalomandi õiguste õiglast ja võrdset käsitlemist ning teadmussiiret. Samasuguseid põhimõtteid järgitakse ka piirkondlikul tasandil, nt partnerlustes Vahemere riikidega, Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooniga, Aafrikaga ning Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikidega.

5.2. Teabe kogumine

Strateegilise lähenemisviisi rakendamiseks on vaja objektiivset teavet. Seepärast tuleb üha suuremat tähelepanu pöörata järgmiste valdkondadega seotud kvalitatiivse ja kvantitatiivse teabe kogumisele¹²:

- liidu rahastatud rahvusvahelise koostöö meetmed ja nende mõju;
- rahvusvahelise koostöö poliitika ja programmid liikmesriikides ja assotsieerunud riikides ning nende riikide teadus- ja innovatsioonisüsteemide tugevad ja nõrgad küljed, kusjuures liikmesriike ja assotsieerunud riike kannustatakse üksteisega vahetama riigisisese olukorra analüüsimisel saadud teavet rahvusvahelise teaduse ja tehnika alase koostöö strateegilise foorumi (SFIC) kaudu;
- kolmandate riikide teadus- ja innovatsioonipoliitikad ja -programmid (sh nende rahvusvaheline mõõde) ning nende riikide süsteemide tugevad ja nõrgad küljed;
- tuleviku-uuringud uute probleemide, tulevaste turgude ja trendide väljaselgitamiseks.

Teabe kogumisel on abiks liidu delegatsioonid ja teadusnõunikud, Euroopa välisteenistus ning uus teadus- ja innovatsiooni vaatlusorgan.

5.3. Rahastamisvahendid

Programm „Horisont 2020” on liidu rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö meetmete rakendamise põhivahend, mida vajaduse korral täiendatakse riikide rahaliste vahenditega.

Mitmeaastasi tegevuskavasid rakendatakse sihtotstarbelise tegevusega, mille jaoks kasutatakse järgmisi vahendeid:

- teadus- ja innovatsiooniprojektid, milles peavad osalema kolmanda riigi üksused ja/või mille hindamisel on neid arvesse võetud;

¹² Lähem teave on käesolevale dokumendile lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

- paindlikumad koostöövormid, nt eri projektide läbiviijaid, klastreid ja/või programmide haldajaid ühendavad võrgustikud;
- liidu ja rahvusvaheliste partnerite ühisalgatused:
  - kooskõlastatud projektikonkursid: väljakuulutamise ja hindamine toimub samaaegselt nii liidus kui ka kolmandas riigis;
  - ühised projektikonkursid: väljakuulutamise, hindamise, projektide väljavalimise ja rahastamise eest vastutavad liit ja kolmas riik ühiselt;
  - liidu osalus kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide programmide rahastamisel, et katta liidu üksuste osalemine neis programmides; ning
  - konkreetset algatused, mille optimaalse haarde tagamiseks on vaja liidu, liikmesriikide, assotsieerunud riikide ja/või kolmandate riikide ühist rahastamist ning mis viiakse ellu ERA-NET-süsteemi, artikli 185 või muude vahendite kaudu.

Programmi „Horisont 2020” eelnõud sisaldavad sätteid¹³ valdkonnaülese tegevuse (nt rahvusvahelise koostöö) ühtse arendamise ja tutvustamise kohta. Komisjon kavatseb neid sätteid arvesse võtta programmi „Horisont 2020” tööprogrammis ja komiteede struktuuris.

5.4. Kooskõla muude poliitikavaldkondade ja rahvusvaheliste foorumitega

5.4.1. Liidu poliitika ja vahendid

Rahvusvahelist teadus- ja innovatsioonikoostööd arendatakse tihedas kooskõlas liidu välispoliitika ja selle teostamise vahenditega¹⁴. See tähendab ka, et teadus- ja innovatsioonivaldkonda võetakse arvesse muudes tugeva rahvusvahelise mõõtmega poliitikavaldkondades, nt kaubandus, ühine välis- ja julgeolekupoliitika, keskkond ja energeetika, ning kasutatakse ära sünergiat programmi „Erasmus kõigile”¹⁵ raames kõrghariduse valdkonnas tehtava rahvusvahelise koostööga. Rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö mitmeaastased tegevuskavad tuleks seetõttu koostada suures kooskõlas üldiste riike käsitlevate välisstrateegiatega ja liidu sisepoliitika välismõõtmega.

Liidu välispoliitika kaudu toetatakse teadussuutlikkuse suurendamist ELiga ühinevates, naabruspoliitika ja arenguriikides. Teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisel keskendutakse tippasemele ja aidatakse seega leida innovatiivseid lahendusi probleemidele, millega need riigid silmitsi seisavad. Nii aidatakse saavutada liidu arengupoliitika eesmärged näiteks järgmise kaudu: tulevikku suunatud tegevus ja sotsiaalmajanduslikud uuringud konkreetsete probleemide väljaselgitamiseks, tippasemel teadusuuringud ja innovatsioon kohalike lahenduste väljatöötamiseks või olemasoleva tehnoloogia kohandamise ja siirde toetamine. Selleks kasutatakse lisaks ka Euroopa Investeeringupanga ja Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga rahalisi vahendeid.

5.4.2. Rahvusvahelised organisatsioonid ja mitmepoolsed foorumid

Rahvusvahelised organisatsioonid ja mitmepoolsed foorumid on üleilmsete probleemide lahendamisel väga tähtsal kohal. Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) juurde kuuluvate teadus- ja tehnoloogiapoliitika komitee ja üleilmse teadusfoorumi keskne ülesanne on parandada maailma teadustöö ja innovatsiooni korraldamist. Üleilmsete teadustöökavade koostamisel on oluline roll ÜRO-l ja teistel organisatsioonidel, nagu valitsustevaheline

¹³ „Horisont 2020” määruse artikkel 13 ja eriprogrammi artikli 5 lõige 6.

¹⁴ KOM(2011) 865.

¹⁵ KOM(2011) 788.

kliimamuutuste rühm, ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon, valitsustevaheline bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitlev foorum, Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon ning Maailma Terviseorganisatsioon.

OECD raames asutatud Rahvusvaheline Energiaagentuur ja Tuumaenergia Agentuur, Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur, IV põlvkonna rahvusvaheline foorum ning ITERi rahvusvaheline organisatsioon edendavad rahvusvahelist koostööd tuumaenergeetika valdkonnas. Põllumajandusvaldkonnas tegutsevad üleilmsed ja piirkondlikud ühendused, nagu rahvusvaheliste põllumajandusuuringute konsultatiivrühm, põllumajandusuuringute üleilmne foorum ja Aafrika põllumajandusuuringute foorum. G8/G20 egiidi all asutatud Carnegie' tööühm on ainulaadne foorum kõrgetasemeliste teadus- ja innovatsiooniarutelude pidamiseks.

Komisjon kavatses teha nende organisatsioonidega tihedamat koostööd, et liit saaks nende tegevust rohkem mõjutada (eriti juhtudel, kus liit on oluline rahastaja) ja et anda neile liidu tegevuskavade koostamisel rohkem mõjujõudu. Siinkohal peaks liit tagama, et ta järgiks sellises osalemises talle aluslepingutega määratud kohustusi. Tugevdades partnerlust Euroopa valitsustevaheliste algatustega (nt EUREKA ja COST) ning organisatsioonidega (nt EIROforum¹⁶), aidatakse tagada parem kooskõla ja Euroopa vahendite tõhusam kasutus.

6. ÜHISTE RAHVUSVAHELISE KOOSTÖÖ PÕHIMÕTETE EDENDAMINE

Liidul, kes juhindub oma tegevuses välistegevuse põhimõtetest (Euroopa Liidu lepingu artikkel 21), on soodne võimalus asuda juhtrolli ühiste rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö põhimõtete edendamisel, et luua kogu maailma teadlastele ja innovaatoritele võrdsed võimalused, mis annavad neile kindlust koostöö tegemiseks. Need põhimõtted hõlmavad selliseid küsimusi nagu vastutustundlik teadustegevus ja innovatsioon, teadusuuringute usaldusväärsus, ettepanekutele vastastikuse eksperdihinnangu andmine, naiste väärtustamine teadustegevuses ja innovatsioonis ning teadusuuringute sooline mõõde, teaduskarjääri võimalused (tuginedes Euroopa teadlaste hartale ja teadlaste töölevõtmise juhendile),¹⁷ intellektuaalomandi õiguste õiglane ja võrdne käsitlemine ning avatud juurdepääs riikide vahenditest rahastatud teadusväljaannetele.

Samm selles suunas on astunud Ülemaailmse Teadusnõukogu loomisega, mis on vabatahtlik foorum parimate tavade vahetamiseks ja ühiste rahvusvahelise koostöö põhimõtete kehtestamiseks. Liidu ja maailma tasandil on käimas muudki algatused. Carnegie' tööühm on teinud tööd ulatuslike teadustaristute loomise ühiste põhimõtete kehtestamiseks. Avatud juurdepääsu kohta võttis komisjoni vastu teatise¹⁸ aastal 2007 ning hiljem ka järelteatise ja soovitus¹⁹.

Kõnealuste küsimuste üle on peetud laialdasi arutelusid ka rahvusvaheliselt, seda nii kahe- kui ka mitmepoolsetel foorumitel. Püüdlusi avatud juurdepääsu suunas tehakse kogu maailmas, millest annab tunnistust UNESCO panus avatud juurdepääsu edendamisse²⁰ ning OECD deklaratsioon riiklikult rahastatavate teadusuuringute andmetele juurdepääsu kohta²¹. Teadusuuringute usaldusväärstust käsitlev Singapuri avaldus on esimene rahvusvaheline

¹⁶ <http://www.euroforum.org>

¹⁷ K(2005) 576 (lõplik).

¹⁸ KOM(2007) 56.

¹⁹ COM(2012) 401 ja C(2012) 4890.

²⁰ http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/open_access_to_scientific_information_policy_guidelines_for_open_access_released/

²¹ <http://www.oecd.org/dataoecd/9/61/38500813.pdf>

ettevõtmine, millega kannustatakse üleilmsete poliitikameetmete, suuniste ja tegevusjuhendite väljatöötamist teadusuuringute usaldusväärsuse suurendamiseks²².

7. PARTNERLUSE TUGEVDAMINE LIIKMESRIIKIDE JA OLULISTE SIDUSRÜHMADEGA

Liidu ja liikmesriikide tehtav rahvusvaheline koostöö peaksid olema omavahel kooskõlas ja üksteist täiendama. Seepärast on strateegilises lähenemisviisis oluline osa komisjoni ja liikmesriikide partnerluse süvendamisel ja tugevdamisel.

Samuti tuleb luua tugevamad ja süstemaatilisemad suhted peamiste teadus- ja innovatsioonivaldkonna sidusrühmadega. See tähendab ka suurema kooskõla loomist nt tööstussektori, ülikoolide ja teadusorganisatsioonide seatavate rahvusvahelise koostöö prioriteetidega, aga ka ühise kavandamise algatuste, Euroopa tehnoloogiaplatvormide ja Euroopa innovatsioonipartnerluste prioriteetidega.

Rahvusvahelise teaduse ja tehnika alase koostöö strateegilisel foorumil on tehtud edusamme liikmesriikide ning eelkõige riiklike ja piirkondlike rahastamisorganisatsioonide järgitavate rahvusvahelise koostöö prioriteetide kooskõlastamisel. Selleks tehti katsealgatus Indiaga ning uuriti USA ja Hiinaga tehtava koostöö prioriteete.

Neid pingutusi tuleb tugevdada, kuna liikmesriikides lähtutakse rahvusvahelises koostöös ikka veel peamiselt riigi huvidest, selle asemel et töötada välja liidu ja liikmesriikide ühised prioriteedid ja strateegiad. See tähendab, et hakatakse tegema järgmist:

- liikmesriigid osalevad rahvusvahelise koostöö valdkondade väljaselgitamises ja mitmeaastaste tegevuskavade koostamises;
- nimetatud tegevuskavade rakendamiseks koostavad liit ja liikmesriigid ühised teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskavad, mille rakendamisse on liikmesriigid tihedalt kaasatud;
- järgitakse juhtalgatuse „Innovatiivne liit” raames võetud kohustust koostada ühissuunised kolmandate riikidega selliste kokkulepete sõlmimise kohta, milles käsitletakse teadlaseviisid, intellektuaalomandiõigust, teadustöös järgitavaid eetilisi põhimõtteid, teadusuuringute käigus võetud proovide ja teadusseadmete sisse- ja väljavedu, vastastikkuse põhimõtet ning maksustamist. Rahvusvaheliste koostöölepingute sõlmimisel kasutatakse muu hulgas Euroopa Teadusruumi suuniseid intellektuaalomandi haldamise kohta, mille võttis vastu Euroopa teadusruumi teadmussiidre töörühm.

8. RAKENDAMINE, JUHTIMINE, JÄRELEVALVE JA HINDAMINE

8.1. Rakendamine ja juhtimine

Strateegiat rakendatakse suures kooskõlas programmi „Horisont 2020” programmitööga, sealhulgas esitatakse mitmeaastased tegevuskavad tööprogrammides ühtsel viisil.

Kui igat üksikut ühiskonnaprobleemi ning progressi võimaldavat ja tööstustehnoloogiat käsitlevate mitmeaastaste tegevuskavade koostamine ja rakendamine kuulub jätkuvalt vastavate komiteede pädevusse, siis programmi „Horisont 2020” programmide horisontaalküsimustega tegeleva komitee ülesanne on juhtida, jälgida ja hinnata rahvusvahelise koostöö üldpõhimõtteid. Rahvusvahelise teaduse ja tehnika alase koostöö strateegilisel foorumil edendatakse ka edaspidi liikmesriikide ja liidu poliitika suuremat kooskõlastamist.

²² <http://www.singaporestatement.org/>

Samuti jääb edasiseigi tähelepanu alla laiema üldsuse teavitamine rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö kasulikkusest. ELi-ASEANI teadusaastast 2012 saadud positiivse kogemuse põhjal teeb komisjon ettepaneku korraldada teadusaasta algatus iga kahe aasta järel vaheldumisi koos eri partnerriikide ja -piirkondadega.

8.2. Järelevalve ja hindamine

Komisjon koostab iga kahe aasta järel strateegia rakendamise kohta aruande. Aruandes käsitletakse seda, kuidas mitmeaastased tegevuskavad on koostatud ja ellu viidud ning käesolevale dokumendile lisatud komisjoni talituste töödokumendis esitatud näitajate põhjal hinnatakse tehtud edusamme ja mõju. Esimene aruanne esitatakse 2014. aasta algul.

9. KOKKUVÕTE

Uuel strateegilisel lähenemisviisil rahvusvahelisele teadus- ja innovatsioonikoostööle on järgmised tunnusjooned:

- programm „Horisont 2020” on piiranguteta avatud kolmandate riikide osalistele, mis võimaldab Euroopa teadlastel teha koostööd parimate teadlastega üle maailma;
- tehakse sihtotstarbelist rahvusvahelist koostööd, millel on võimalikult suure mõju tagamiseks vajalik haare;
- koostatakse oluliste partnerriikide ja -piirkondadega tehtavat koostööd käsitlevad mitmeaastased tegevuskavad;
- tugevdatakse komisjoni, liikmesriikide ja asjakohaste sidusrühmade partnerlust;
- edendatakse ühiseid rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö põhimõtteid;
- suurendatakse liidu rolli rahvusvahelistes organisatsioonides ja mitmepoolsetel foorumitel; ning
- parandatakse rakendamist, juhtimist, järelevalvet ja hindamist.